

یادداشت

تاملی کوتاه بر ماموریت‌ها و رسالت‌های کتابخانه ملی

امیر رضا اسنافی
استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهیدبهشتی

کتابخانه‌ها در طول تاریخ همواره نقش‌های مختلفی را ایفا کرده‌اند؛ این نقش‌ها در قالب رسالت‌ها و ماموریت‌های مختلف بوده است، از نقش‌های مذهبی، آموزشی و پژوهشی گرفته تا نقش‌های خدماتی. کتابخانه‌ها را می‌توان میراث‌دار دانش بشری دانست. آنچه که گذشتگان ما به‌صورت مکتوب نسل‌به‌نسل منتقل کرده‌اند اکنون در اختیار ماست و کتابخانه‌ها این میراث مدون، مضبوط و مکتوب را نگهداری و منتقل می‌کنند. ماموریت‌های کتابخانه‌ها به‌صورت کلی به این شرح است:

- ایجاد مخزنی از سوابق و پیشینه‌های مکتوب چه به‌صورت چاپی و چه به‌صورت الکترونیکی.
- ارزیابی نیازهای اطلاعاتی کاربران.
- گزینش منابع اطلاعاتی.
- فراهم‌آوری، سازماندهی و دسترس‌پذیر ساختن منابع اطلاعاتی.
- حمایت از برنامه‌های آموزشی و پژوهشی به‌خصوص پشتیبانی از خودآموزی و یادگیری مادام‌العمر.
- صیانت از آثار ملی.

اگر نگاهی به تاریخچه کتابخانه‌های ملی در دنیا داشته باشیم درخواهیم یافت که زمان پیدایش نخستین کتابخانه‌های ملی به قرن‌های ۱۵ و ۱۶ در قاره‌های اروپا و آمریکا بازمی‌گردد. در آسیا و آفریقا نیز در قرن‌های ۱۹ و ۲۰ کتابخانه‌های ملی به وجود آمدند؛ اما در ایران سوم شهریورماه سال ۱۳۱۶، کتاب‌های کتابخانه معارف با موافقت وزارت فرهنگ و معارف به ساختمان جدید منتقل شد و در بیست‌وسوم شهریورماه نیز رسماً نام «کتابخانه ملی ایران» و هم‌اینک نیز نام سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران را بر خود گرفته است. بنابراین ۸۱ سال از ایجاد کتابخانه ملی در ایران می‌گذرد.

گاهی اوقات در گفت‌وگو با برخی همکاران و دانشجویان درمی‌یابم که هنوز جمعی از این قشر فرهیخته با کتابخانه ملی کشورشان آشنا نیستند. شاید این یادداشت مختصر بتواند دانشگاهیان با کتابخانه ملی بیشتر آشنا شوند و بهتر از منابع اطلاعاتی این کتابخانه عظیم بهره بگیرند.

هر کتابخانه ملی در هر کشور وظایفی برعهده دارد که این وظایف به شرح زیر است:

- گردآوری تمامی آثار منتشرشده در داخل کشور و هر نوع اثری که مرتبط با کشور باشد.** قانونی در حوزه انتشارات به‌نام واسپاری وجود دارد که ناشران موظفند دو نسخه از کتاب‌های منتشرشده خود را به کتابخانه ملی ارائه کنند.
- انتشار کتابشناسی ملی.** کتابشناسی ملی دربرگیرنده تمامی آثار ملی منتشرشده در داخل کشور است.
- انتشار اسناداردهای و کتاب‌های تخصصی در حوزه کتابداری مثل سرعنوان‌های موضوعی، گسترش‌های رده‌بندی و... و نیز ارائه رهنمودهای علمی به کتابخانه‌های تخصصی، دانشگاهی و عمومی.**
- ارائه خدمات مشاوره اطلاعاتی و مرجع به مراجعان.**

بسیاری از دانشجویان، استادان دانشگاه و پژوهشگران می‌توانند از فضای آرام و علمی کتابخانه ملی برای مطالعه، پژوهش‌های جدی و آشنایی با مفاخر علمی استفاده کنند. برگزاری تورهای علمی از سوی دانشگاه‌ها می‌تواند فرصت مناسبی برای دانشجویان و استادان جهت آشنایی با کتابخانه ملی کشور باشد، هرچند کتابخانه ملی چند سالی است کمی از وظایف عمده و اصلی خود به‌دور افتاده است و وقتی کسی وارد فضای این کتابخانه می‌شود بیشتر یک کتابخانه دانشگاهی بزرگ برای او تداعی می‌شود زیرا اکثر مراجعان را صرفاً دانشجویان تشکیل می‌دهند که برای انجام کارهای درسی خود به این مکان مراجعه می‌کنند؛ ولی در عین حال می‌توان پژوهشگرانی را دید که برای انجام پژوهش‌های عمیق و اصیل از منابع کتابخانه ملی استفاده می‌کنند. به‌عنوان یک معلم دانشگاه و یک پژوهشگر پیشنهاد می‌کنم که دانشگاهیان کتابخانه ملی اصیل کشور را دریابند و برای تقویت بنیه آموزشی و پژوهشی خود از کتابخانه ملی استفاده کنند که تقریباً در تمام طول سال و به‌صورت شبانه‌روز در اختیار مراجعان است.

به گفته رهایی، طبق تقویم مصوب دانشگاه آزاد اسلامی که به واحدها ابلاغ شده است، ثبت‌نام دانشجویان از دیروز، دهم شهریور آغاز شد. او گفت: «بنابراین به واحدهای دانشگاهی توصیه شده است اطلاع‌رسانی را در حد گسترده انجام دهند تا دانشجویان مطلع شوند که در موعد پیش‌بینی‌شده در تقویم که از دهم شهریور (شنبه) تا ۲۱ شهریور است، حتماً ثبت‌نام خود را انجام دهند.»

فرهنگستان
ثبت‌نام و انتخاب واحد نیمسال اول سال تحصیلی ۹۷-۹۸ دانشگاه آزاد اسلامی بالاخره از دیروز، دهم شهریور آغاز شد. ثبت‌نام و انتخاب واحد نیمسال اول برای دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تا ۲۱ شهریور ادامه دارد و براساس تقویم آموزشی سال تحصیلی ۹۷-۹۸ دانشگاه آزاد اسلامی، شروع کلاس‌های نیمسال اول از ۲۴ شهریورماه خواهد بود. تاریخ حذف و اضافه دانشجویان هم از هفتم مهر تا دوازدهم مهر است و کلاس‌های درسی نیمسال اول ۱۳ دی‌ماه به پایان خواهد رسید. تاریخ برگزاری امتحانات دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی به این صورت است که امتحانات نیمسال اول از ۱۵ تا ۲۷ دی برگزار می‌شود. به دنبال انتشار خبر آغاز ثبت‌نام و انتخاب واحد دانشگاه آزاد اسلامی به‌سرغ علیرضا رهایی، معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی رقتیم و توصیه‌های او را به دانشجویان و واحدهای دانشگاه جویا شدیم.

دانشجویان حتماً سریع‌تر ثبت‌نام خود را انجام دهند؛ چرا که بعد از این موعد اگر کسی حتی با یک عذر مشخص بخواهد ثبت‌نام با تاخیر انجام دهد، با محدودیت‌هایی از نظر ثبت‌نام روبه‌رو خواهد بود

با محدودیت‌هایی از نظر ثبت‌نام روبه‌رو خواهد بود. رهایی برای واحدهای دانشگاهی نیز توصیه‌هایی دارد. او به واحدها توصیه کرد به اعضای هیات‌علمی اطلاع‌رسانی کنند که از هفته آینده در دانشگاه حضور داشته باشند و در موعد تعیین‌شده در تقویم یعنی

در گفت‌وگو با «فرهنگستان» عنوان شد

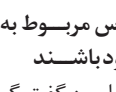
توصیه‌های معاون آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی به دانشجویان با آغاز انتخاب واحد

به واحدهای دانشگاهی توصیه شده است در حد گسترده اطلاع‌رسانی کنند تا دانشجویان در موعد پیش‌بینی شده در تقویم حتماً ثبت‌نام خود را انجام دهند

خطاب به دانشجویان تحصیلات تکمیلی نیز توصیه‌هایی را مطرح کرد و گفت: «بحث بعدی که می‌توان بر آن تأکید کرد در ارتباط با دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی به‌خصوص دانشجویان دکتری است که از شروع این سال تحصیلی باید پیگیر دروس مربوط به ارزیابی و آزمون جامع خود باشند؛ چرا که به تمام واحدهای دانشگاهی تأکید شده است دروس مربوط به آزمون را اعلام کنند و کمیته‌های برگزاری آزمون در استان‌ها تشکیل شود. همچنین کمیته‌های برگزاری آزمون باید اطلاع‌رسانی به‌موقع برای برگزاری آزمون جامع را که قرار است در اواخر آبان یا اوایل آذر برگزار شود به داوطلبان داشته باشند.» بخش دیگر گفت‌وگو با معاون آموزشی دانشگاه درخصوص اساتید حق‌التدریس بود. به گفته او، براساس ابلاغیه‌ای که به استان‌ها ارسال شد از هفته سوم تیرماه ثبت‌نام و ارسال اطلاعات اساتید حق‌التدریس آغاز شده و تا هفته گذشته حدود ۲۰ هزار نفر اطلاعات خود را وارد سامانه ساجد کرده‌اند. او ادامه داد: «بالطبع ارزیابی علمی روی این افراد انجام شده و امیدوارم در هفته جاری نتیجه این ارزیابی اعلام شود که براساس آن برای داوطلبانی که اطلاعات قابل‌قبولی داشتند مجوز تدریس صادر شود. این مجوز به واحدهای دانشگاهی اعلام می‌شود که بتوانند از وجود این افراد استفاده کنند.»

آن‌طور که رهایی گفته است، سامانه نظارت و ارزیابی نیز قرار است به‌زودی راه‌اندازی شود. او دراین باره توضیح داد: «امیدوارم این سامانه تا اواخر شهریور یا اوایل مهرماه فعال شود و ارزیابی واحدهای دانشگاهی از یک‌سو و ارزیابی دروس و اعضای هیات‌علمی از سوی دیگر انجام شود. نتیجه این ارزیابی‌ها در ارزیابی خود واحدها و اعضای هیات‌علمی در زمینه‌های مربوط به ارتقا و تبدیل وضعیت مورد استفاده قرار می‌گیرد. مقدمات این سامانه فراهم شده و نرم‌افزار تهیه شده است، اما یک‌سری کنترل‌ها باید روی آن انجام شود تا بتواند مورد استفاده قرار بگیرد.»

دانشجویان دکتری از شروع این سال تحصیلی باید پیگیر دروس مربوط به ارزیابی و آزمون جامع خود باشند؛ چرا که به تمام واحدهای دانشگاهی تأکید شده است دروس مربوط به آزمون را اعلام کنند

آقای مطهری! عذرخواهی کنید

کیوان عاصم، دبیرکل مجمع اسلامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی نامه‌ای خطاب به علی مطهری، نایب‌رئیس مجلس شورای اسلامی نوشت و از وی خواست ضمن مطالعه کتب فاخر شهیدمطهری، در برخورد با منتقدان بهتر عمل کند.

در نامه دبیرکل مجمع اسلامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی خطاب به علی مطهری آمده است: «پیرو برخورد نامناسب و دور از شأن جنابعالی در مقابل نقد منصفانه جوان گلیا‌پگانی در روز عید سعید غدیر خم به استحضار عالی می‌رساند مسئولی که خود را در قبال مسائل روز کشور پاسخگو نداند متعلق به مکتب امام خمینی (ره) نبوده و نشان از آن دارد که از آموزه‌های دانشمندان نظام همچون شهیدمطهری هیچ درکی نداشته است.

جناب نایب‌رئیس، بزرگ‌ترین درس غدیر خم ولایت‌پذیری است، در شرایطی که رهبر معظم انقلاب تلاش برای بهبود وضعیت نابسامان اقتصادی را در دیدار با مسئولان دولت اولویت برمی‌شماردن وظیفه جنابعالی به‌عنوان یک مسئول رده‌بالا، تلاش جهادی و شبانه‌روزی برای حل مضلات و همچنین پاسخگویی به سوالات مردم است ولی این در حالی است که شما حرکت‌های حاشیه‌ساز را بیشتر می‌پسندید و برخورد خوبی با منتقدان ندارید.

در همین راستا مجمع اسلامی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی خاطرنشان می‌نماید که شما خادم ملت بزرگ ایران هستید و نه بیشتر لذا شایسته است سریعاً از خطای گفتاری‌تان عذرخواهی نموده و کتب فاخر پدر بزرگوارتان را مطالعه نمایید و در گفتار، رفتار و کردارنات به کار گیرید.»

چند خبر از دانشگاه آزاد اسلامی

معاون فرهنگی و دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی از اعلام نتایج بیش از هشت‌هزار درخواست نقل و انتقال و میهمانی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی در نیمسال اول سال تحصیلی ۹۷-۹۸ خبر داد. به گفته ابراهیم کلانتری، بیش از ۱۰ هزار درخواست برای نقل و انتقال و میهمانی در سامانه منادا ثبت شده و نتیجه ۸۵ درصد درخواست‌ها یعنی حدود هشت‌هزار و ۵۰۰درخواست مشخص شده است. متقاضیان برای اطلاع از نتیجه درخواست خود صرفاً می‌توانند به سایت منادا به نشانی www.monada.iau.ir مراجعه کنند. خبر دیگر از دانشگاه آزاد اسلامی اینکه انتخاب واحد دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی دانشگاه از دیروز آغاز شده و تا ۱۷ شهریور ادامه دارد. بیش از ۱۰۰ واحد دانشگاهی در دانشگاه آزاد اسلامی، مجری رشته‌های مختلف علوم پزشکی هستند. خبر دیگر اینکه با توجه به اضافه‌شدن رشته‌های جدید در سامانه انتخاب رشته آزمون سراسری، مهلت انتخاب رشته متقاضیان دانشگاه آزاد اسلامی تا ساعت ۲۴ سه‌شنبه، ۱۳ شهریور تمدید شد. داوطلبان می‌توانند با مراجعه به سامانه www.azmoon.org نسبت به انتخاب ۱۰۰ رشته‌محل یا ویرایش رشته‌محل‌های انتخابی خود اقدام کنند. انتخاب داوطلبان در این دوره بر مبنای نمره کل کنکور سراسری سال ۹۷ است. داوطلبانی که رشته‌محل مورد نظر خود را در دفترچه رشته‌های با آزمون سراسری دانشگاه آزاد اسلامی پیدا نمی‌کنند، توجه داشته باشند پذیرش بخش اعظم رشته‌محل‌های دانشگاه آزاد اسلامی بدون آزمون و براساس سوابق تحصیلی است که در صورت تمایل یا مراجعه به سامانه این مرکز نسبت به ثبت‌نام اقدام کنند.

مرحله اول حذف کنکور از سال آینده

«طرح حذف کنکور تدوین شده و سال آینده مرحله نخست این طرح اجرایی‌شود.» این خبر را مجتبی شریعتی‌نیاسر، معاون آموزشی وزارت علوم اعلام کرده است. مجتبی شریعتی‌نیاسر اظهار کرد: «طرح حذف کنکور تدوین شده و سال آینده مرحله نخست این طرح اجرا می‌شود زیرا وجود یک میلیون نفر پشت کنکوری پذیرفته نیست و این رقم باید دست کم به ۲۰۰ هزار نفر کاهش یافته و جורوانی کنکور از بین برود.» او به دستاوردهای مهم دولت تدبیر و امید در حوزه دانشگاه‌ها اشاره کرد و گفت: «آمایش آموزش عالی با حمایت دولت تدوین و ابلاغ شده و همچنین در برنامه ششم توسعه سهم دانشجویان دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی تدوین و مشخص شده است.» به گفته معاون آموزشی وزارت علوم، براساس همین برنامه تا سال ۱۴۰۰ میلادی دانشگاه‌های کشور باید پنج‌درصد دانشجوی بین‌المللی، ۲۰ درصد ملی، ۳۵ درصد منطقه‌ای و ۴۰ درصد دانشجوی محلی جذب کنند.

تعهدی برای اعطای خوابگاه نداریم

چندی پیش جمعی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی ساکن خوابگاه‌های دانشگاه علوم پزشکی در اعتراض به «ارسال پیامک تخلیه خوابگاه‌ها تا اول شهریورماه» تجمع کردند. دیروز امام‌عاون فرهنگی و دانشجویی وزارت بهداشت با اشاره به اعتراضات دانشجویان دسترسی در حذف خوابگاه گفت: «وزارت بهداشت هیچ‌گونه تعهدی برای واگذاری خوابگاه به این دانشجویان ندارد.» محمدرضا فراهانی، معاون فرهنگی و دانشجویی وزارت بهداشت در گفت‌وگو با خبرگزاری «دانشجو» گفت: «طی سال‌های اخیر هیچ‌گونه تعهدی برای واگذاری خوابگاه به دانشجویان دسترسی نداریم، وضعیت این دانشجویان با دانشجویان عادی متفاوت است، چرا که این دانشجویان مشغول به کار هستند و دریافتی دارند بنابراین به این دانشجویان خوابگاه داده نمی‌شود.» او افزود: «دانشگاه شهیدبهشتی در چند سال اخیر برای این دانشجویان خوابگاه اجاره کرده بود که اجاره سنگینی بابت این خوابگاه پرداخت می‌کرد اما امسال بودجه‌ای ندارد که بتواند مجدداً برای این دانشجویان خوابگاه اجاره کند.»